

DR. STEINER GÁBOR

A befolyással üzérkedéssel kapcsolatosan felmerülő kérdések a jogalkalmazásban

A befolyással üzérkedés – és azon belül is kifejezetten a hivatali változata – álláspontom szerint a Btk. XXVII. Fejezetében szabályozott korrupciós bűncselekmények közül az a cselekmény, amelynek megállapításával kapcsolatosan a legtöbb jogalkalmazási probléma és elhatárolási kérdés fordul elő a mindennapi gyakorlatban. A következőkben igyekeztem összeszedni azokat a kérdéseket, amelyek felmerülése talán túlmutat az egyetemi tankönyvek problémafelvetésein, egyúttal igyekeztem ezekre a helyes választ is megadni. Azon esetekben pedig, ahol a jogelmélet – neves egyetemi tanárok, kutatók – álláspontja eltér a töretlennek mutató bírói gyakorlattól, illetve amikor olyan egyedi álláspont merül fel, amelynek a részletes bemutatása szükséges, ott törekedtem kitérni a követett bírói gyakorlattól eltérő jogi álláspontokra is. Az alábbiakban tehát a befolyással üzérkedéssel összefüggésben az ítélezés során felmerülő leggyakoribb jogalkalmazási problémákat vettem számba, megadva ezekre utána a helyes(nek tűnő) választ is.

E körbe tartozik annak a kérdésnek a tisztázása, hogy (1) jogtalan kell, hogy legyen-e az előny a tényállás megvalósulása szempontjából, hogy (2) lehet-e jogtalan előny a szokásos udvariassági gesztus, hogy (3) van-e relevanciája a jogtalanság szempontjából az előny értékének és alkalmasságának, hogy (4) van-e jelentősége az állított befolyásolási képesség alapjának, hogy (5) megvalósul-e a bűncselekmény, ha az elkövető a bűncselekmény háttérében álló konkrét hivatalos eljárás befejezése után kéri vagy fogadja el az előnyt, hogy (6) megvalósul-e a bűncselekmény, ha az elkövető a bűncselekmény háttérében álló konkrét hivatalos eljárás befejezése előtt kéri vagy fogadja el az előnyt, hogy (7) lehet-e a befolyásolás nem feltétlenül kifejezett, hogy (8) lehet-e a befolyásolás csupán következtetés alapján levonható, hogy (9) lehet-e a befolyásolás csupán színlelt és nem valóságos, hogy (10) felmerülhet-e olyan eset,

amikor csalást kell megállapítani befolyással üzérkedés helyett, hogy (11) van-e jelentősége annak, hogy színlelt befolyásolás esetén az „ügyfél” elhiszi-e azt, hogy az ajánlattevő képes az ígéretét teljesíteni, hogy (12) lehet-e tettes az, aki a hivatalos személlyel nem is áll egyáltalán kapcsolatban, hogy (13) szükséges-e az, hogy a befolyásolási képességét állító elkövető a befolyását ténylegesen is érvényesítse, vagy megkísérelje azt érvényesíteni, hogy (14) lehetséges-e az önkéntes elállás az előny kérését követően, de még az átadása előtt, hogy

(15) megvalósul-e a bűncselekmény, hogy ha valaki a tényleges (tevékenységi köréből adódóan érvényesíthető) befolyását törvényes, legális eszközök igénybevétele helyezi kilátásba, hogy (16) megvalósul-e a bűncselekmény, hogy ha az elkövető nem a befolyás érvényesítését, hanem csak az ügy állásáról történő érdeklődést ígéri, hogy (17) megvalósul-e a bűncselekmény, ha az elkövető nem a befolyása kilátásba helyezésére hivatkozik, hanem a befolyás további érvényesítésének megszüntetését helyezi kilátásba, hogy (18) elfogadásnak minősül-e a befolyással üzérkedés leleplezése érdekében történő átvétel, hogy (19) hogyan minősül a befolyással üzérkedő cselekménye, ha a kapott előnyból végül ad a hivatalos személynek, hogy (20) megvalósul-e a bűncselekmény az elkövetők közötti erre vonatkozó előzetes megállapodás esetén, amíg az előny kérésére nem kerül sor, hogy (21) megvalósul-e a bűncselekmény a – jogtalan előnyt kérő – harmadik személy által kért, de még meg nem ígért vagy át nem adott jogtalan előny kérőjével való egyetértés esetén, hogy (22) lehet-e a bűncselekmény tettese az adott ügyben eljáró hivatalos személy, és végül hogy (23) miként minősül a cselekmény, amennyiben a – jogtalan előnyt kérő – harmadik személy az ügyben eljáró azon hivatalos személy, akivel egyetértésben jár el az elkövető. Ezeket a kérdéseket igyekeztem tehát tisztázni, amely során kísérletet tettem valamenynyire egyértelmű választ adni.

Jogtalan kell, hogy legyen-e az előny a tényállás megvalósulása szempontjából?

A Btk. 299. § (1) bekezdésének szövegébe az „előny” szó elé a „jogtalan” jelzőt a 2015. évi LXXVI. törvény illesztette be 2015. július 1. napjával kezdődően. A módosító jogszabály indokolása szerint erre, az előny jogtalan voltának a kiemelésére a következetesség és az általános jogbiztonság érdekében volt szükség az összes korrupciós bűncselekménynél, mert

míg korábban egy részükben szerepelt, addig másik részük nem tartalmazta a „jogtalan” kifejezést.

Ugyanakkor létezik egy olyan értelmezés is, miszerint a hivatali működéssel összefüggő előny minden esetben eleve csakis jogtalan lehet, illetőleg az előnynek akkor is jogtalanok kellett lennie, amikor a korábbi büntetőtörvény tényállása az előny fogalmát jelző nélkül tartalmazta.¹ Emellett általánosan elfogadott az a megállapítás is, hogy valójában nincs annak semmi jelentősége, hogy a befolyással üzérkedés tényállásában szerepel-e az a kifejezés, hogy a cselekmény „jogtalan befolyás” vagy „jogtalan előny” esetén büntetendő, figyelemmel arra, hogy a jogellenesség hiánya akkor is éppen úgy kizárná a felelősséget, ha a „jogtalan” jelzőt nem tartalmazná külön kifejezetten a törvény, mit ahogyan az korábban is így működött.²

Lehet-e jogtalan előny a szokásos udvariassági gesztus?

Nem része a jogtalan előny szerzésének a materiálisan nem jogellenes előny elfogadása, amely nem sérti, valamint nem is veszélyezteti még a hivatalos személy pártatlanságába vetett bizalmat sem. Ilyenek például a szokásos udvariassági gesztusok, azaz a kávéval, üdítővel, cigarettával való kínálás, vagy egy kisebb virágcsokor elfogadása. Ugyanakkor amennyiben az érték nem is különösebben számottevő, azonban a jellege, illetve az elfogadás rendszeressége folytán több, mint a csupán az udvariasságot kifejező gesztus, az már jogtalanok tekinthető.³ Nem jogtalan tehát az előny, ha az jelentéktelen, ha annak a felajánlását a társadalmi szokások nem helytelenítik, ha az a mindennapi emberi interakciókhoz tartozó udvariasság viselkedés része (névnapra pár szál virág, szimbolikus ajándék, kávéval, cigarettával való kínálás elfogadása egy megbeszélés során), ugyanakkor pénznek az e célra való felajánlása már e körön kívül esik.⁴

Nem tartozik azonban az udvariassági gesztusok körébe a magánjellegű ajándékozás, függetlenül az ajándéknak a jellegétől. Egy, a kétezres évek közepén nagy port felvert büntetőügy ítéletének az indokolása szerint ugyanis a hivatalos személynek a működése során, azzal összefüggésben elfogadott minden ajándék előny, és mivel a jogszabályok a hivatalos személy megajándékozását tiltják, az ilyen előnyök formálisan jogellenesek (jogtalanok), ebből következően tényállásszerűek is. Hivatalos személy működésével összefüggésben nem vehet át sem szokásos mértékű ajándékot, sem szóróajándékot, mert ez akkor vesztegetésnek minősül.⁵

Van-e relevanciája a jogtalanág szempontjából az előny értékének és alkalmasságának?

Figyelemre méltó jogelméleti megközelítést tartalmaz Gál István László fenti büntetőüggyel kapcsolatos tanulmánya, melyekben a következő érvek megfontolására hívja fel a figyelmet. Egyrészt arra, hogy „a vesztegetés minden formája esetében vizsgálni kellene a kapott előny értékét, és azt, hogy a konkrét személy esetében ez az előny alkalmas lehet-e arra, hogy őt bármire motiválja. A bírói gyakorlat hosszú távon nem mehet szembe azzal a társadalmi realitással, hogy igenis jelen van a szóróajándék, illetve a szokásos mértékű ajándék a mindennapjainkban”. Másrészt pedig arra, hogy „ha a társadalom döntő többsége állandóan követ egy jogellenes gyakorlatot, vagy akár ugyanazt a bűncselekményt a társadalom többsége gyakran elköveti, ezáltal megkérdőjeleződik a büntetőjogi felelősségre vonás célszerűsége és igazságossága. A bűncselekmény fogalmi eleme a társadalomra való veszélyesség, amely nélkül bűncselekmény nem valósul meg. Azonban ha – feltéve, de meg nem engedve – egy bűncselekményt a társadalom majdnem minden tagja rendszeresen elkövet, és társadalmi egyetértés is kialakul a tekintetben, hogy ezt egyáltalán nem tekintik bűnnek, akkor a tényállásszerű bűncselekmény társadalomra veszélyessége hiányzik, így bűncselekmény nem valósul meg”.⁶ A pécsi egyetem professzorának e korábbi érvelése eltér a jelenlegi gyakorlattól, a bemutatására így elsősorban az érdekessége és az újszerű megközelítése miatt kerítettem sort.

Van-e jelentősége az állított befolyásolási képesség alapjának?

Az állított befolyásolási képesség alapját képezheti egyrészt a döntéshozó és az elkövető közötti személyes kapcsolat, ami lehet barátság, rokonság, lekötöttség, szerelem, tehát lényegében bármi. De ugyanígy a befolyással üzérkedő által hivatkozott befolyásolási képesség alapját képezheti a döntéshozónak valamilyen – akár morális, akár anyagi, akár személyes fenyegetettség alapján – állítólagos kiszolgáltatottsága, illetőleg az ebből fakadó félelme is.⁷

Megvalósul-e a bűncselekmény, ha az elkövető a bűncselekmény háttérében álló konkrét hivatalos eljárás befejezése után kéri vagy fogadja el az előnyt?

A befolyással üzérkedés akkor is megvalósul,⁸ ha az elkövető a bűncselekmény háttérében lévő hivatalos eljárás befejezése után kéri vagy fogadja el az

¹ HOLLÁN Miklós: Korruptió bűncselekmények alapvető kérdései integritás tanácsadók számára. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018, 24. oldal.

² TÓTH Mihály: A befolyással üzérkedés a vagyon elleni bűnözés, a korrupció és a lobbizás határán. In.: NAGY Ferenc: Bűnügyi Mozaik: Tanulmányok Vida Mihály 70. születésnapja tiszteletére. 2006, 200. oldal.

³ MÁTRAI József: A jogtalan előny kérdése korrupciós bűncselekmények esetén. www.arsboni.hu.

⁴ INZELT Éva: A korrupciós bűncselekmények. www.jog.tk.hu, 321. oldal.

⁵ GÁL István László: Molnár Csaba ügye a Fővárosi Ítéletábrán. Döntés az

Országos Rendőr-főkapitányság Pénzmosás Elleni Osztálya vezetőjének vesztegetési ügyében. Jogesetek Magyarázata, 1. évf. 1. sz., 36–37. oldal.

⁶ GÁL István László: Molnár Csaba ügye a Fővárosi Ítéletábrán. Döntés az Országos Rendőr-főkapitányság Pénzmosás Elleni Osztálya vezetőjének vesztegetési ügyében. Jogesetek Magyarázata, 1. évf. 1. sz., 37. oldal.

⁷ HOLLÁN Miklós: A hivatali befolyás vásárlásáról és tényállásának kibővítéséről. Miskolci Jogi Szemle, 2016. évi 2. szám, 30. oldal.

⁸ BH 1982.500.

előnyt, arra történő hivatkozással, hogy ő hivatalos személyt befolyásolt, illetve vesztegetett meg.⁹

BH 1982.500

A befolyással üzérkedés büntette akkor is megvalósul, ha az elkövető a bűncselekmény háttérében levő hivatalos eljárás befejezése után kéri vagy fogadja el az előnyt, arra hivatkozással, hogy hivatalos személyt vesztegetett meg [Btk. 256. § (2) bek. a) pont].

Megvalósul-e a bűncselekmény, ha az elkövető a bűncselekmény háttérében álló konkrét hivatalos eljárás megindulása előtt kéri vagy fogadja el az előnyt?

A befolyással üzérkedés ugyanígy abban az esetben is megállapítható,¹⁰ ha az előny kérése vagy elfogadása a bűncselekmény háttérében álló hivatalos eljárást megelőzi, értelemszerűen azzal a feltétellel, hogy ha a hivatalos eljárásra utána valóban sor is kerül és az előny azzal függ össze.

BH 1982.3

A hivatalos személy működésével összefüggésben áll az előny elfogadása akkor is, ha az a hivatalos személy eljárását megelőzi [Btk. 250. § (1) bek.].

Lehet-e a befolyásolás nem feltétlenül kifejezett?

A befolyásolásra hivatkozásnak nem kell feltétlenül kifejezettnek lennie, de a körülményekből félreérthetetlennek kell lennie.¹¹ A hivatkozásnak nem kell okvetlenül szóban, még kevésbé részletesen elhangoznia,¹² ráutaló magatartással is teremthető olyan félreérthetetlen helyzet, hogy az előny adója biztos lehet abban, hogy az előnyt kérő annak fejében hivatalos személyt fog megvesztegetni az ő érdekében.¹³

Lehet-e a befolyásolás csupán következtetés alapján levonható?

Megvalósul a befolyásolás akkor is,¹⁴ ha a befolyásolásra hivatkozó konkrétan nem közli az ügy elintézésének a módját, azonban a kért ellenszolgáltatás fejében olyan ígéretet tesz, amelyet a körülményekből megállapíthatóan kizárólag csak hivatalos személy befolyásolásával lehet elérni.¹⁵ De megvalósul a befolyásolás az elkövetőnek azon burkolt célzásai alapján is, mint például hogy az adott összeg nem csupán az övé lesz vagy abból másnak is adnia kell, mint ahogyan akkor is, hogy ha a befolyás érvényesítéséért kért összeg nagysága azt sugallja, hogy azon

a befolyással üzérkedő mással (nyilvánvalóan az ügyet intéző hivatalos személlyel) majd osztozni fog, vagy osztozásra kényszerül.¹⁶

BH 1997.569

A hivatali befolyással üzérkedés büntette megvalósul abban az esetben is, ha az elkövető szóban nem közli ugyan a hivatalos személy irányában történő elintézés módját, de a kért ellenszolgáltatás fejében olyan ígéretet tesz, amelyet kizárólag a hivatalos személy befolyásolása útján lehet elérni [Btk. 256. § (1) bek.].

Lehet-e a befolyásolás csupán színlelt és nem valóságos?

A befolyásolás lehet akár valóságos, akár színlelt is.¹⁷ Ha az elkövető csupán színleli, hogy hivatalos személyt befolyásol, a cselekmény kizárólag befolyással üzérkedésnek minősül, ilyen esetben tehát helyette a csalás megállapítása nem merülhet fel.¹⁸ Ennek az indoka pedig az, hogy a befolyással üzérkedés a csaláshoz képest speciális tényállásnak minősül.¹⁹ Befolyással üzérkedőnek minősül így tehát az is, aki a hivatkozásnak megfelelően a befolyását ténylegesen érvényesíteni akarja, de az is, aki ezt csupán állítja. A megvalósulás szempontjából ugyanígy az is közömbös, hogy a befolyásnak az érvényesítésére végül valóban sor kerül-e, avagy sem.²⁰ Mivel a befolyással üzérkedés elkövetésének így része a tévedésbe ejtő magatartás kifejtése is (amennyiben a befolyásolás színlelt), annak a csalással való alaki halmazata csak látszólagos.²¹

BH 1989.388

A csalás és a hivatalos személy megsértése helyett befolyással üzérkedés megállapítása [Btk. 256. § (2) bek. a) pont, 232. § (1) bek., 318. § (1) bek.].

BH 1997.569

A hivatali befolyással üzérkedés büntette az esetlegesen megvalósított csalással a látszólagos alaki halmazat viszonyában áll, ezért az említett két bűncselekménynek bűnhalmazatban megállapíthatósága kizárt [Btk. 12. § (1) bek., 256. § (1) bek., 318. § (1) bek.].

Felmerülhet-e olyan eset, amikor csalást kell megállapítani befolyással üzérkedés helyett?

A csalást kell megállapítani befolyással üzérkedés helyett abban a speciális esetben, amikor az a befolyással üzérkedésnél súlyosabban büntetendő,²² azaz

⁹ KÓNYA István: Magyar Büntetőjog I–III. Kommentár a gyakorlat számára (online változat).

¹⁰ BH 1982.3.

¹¹ KARSAI Krisztina: Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez (online változat).

¹² BH 1997.569.

¹³ BALLÁNÉ SZENTPÁLI Edit: A csalás és a vesztegetés jellegű bűncselekmények elhatárolása. Büntetőjogi Szemle, 2017/1., 8. oldal.

¹⁴ BH 1997.569.

¹⁵ KARSAI Krisztina: Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez (online változat).

¹⁶ HOLLÁN Miklós: A hivatali befolyás vásárlásáról és tényállásának kibővítéséről. Miskolci Jogi Szemle, 2016. évi 2. szám, 30. oldal.

¹⁷ KARSAI Krisztina: Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez (online változat).

¹⁸ BJD 684., 9772., BH 1989.388.

¹⁹ KÓNYA István: Magyar Büntetőjog I–III. Kommentár a gyakorlat számára (online változat).

²⁰ HOLLÁN Miklós: A hivatali befolyás vásárlásáról és tényállásának kibővítéséről. Miskolci Jogi Szemle, 2016. évi 2. szám, 30. oldal.

²¹ BH 1997.569.

²² BH 2009.346.

ha a befolyásolás ürügyével átvett jogtalan előny összege az értékhatár okán súlyosabban büntetendő csalásnak minősülne, mint a befolyással üzérkedés.²³
BH 2009.346

A hivatali befolyással üzérkedés súlyosabban minősülő esetét – és nem a csalás bűncselekményét – követi el, aki valótlannal azt állítja vagy azt a látszatot kelti, hogy hivatalos személyt megvesztegetéssel befolyásol, s ezért jogtalan vagyoni előnyt kér vagy fogad el, kivéve, ha a cselekményt csalásként minősítve az a befolyással üzérkedés minősített eseténél súlyosabb büntetéssel fenyegetett [1978. évi IV. törvény 256. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) pont, 318. § (1)–(7) bekezdés].

Van-e jelentősége annak, hogy színlelt befolyásolás esetén az „ügyfél” elhiszi-e azt, hogy az ajánlattevő képes az ígéretét teljesíteni?

Álláspontom szerint ez a befolyással üzérkedés kapcsán az egyetlen olyan sarkalatos pont, amelynél eltér – méghozzá gyökeresen – az elmélet és a jogalkalmazói gyakorlat álláspontja. E témakörben ugyanis az összes lényeges egyetemi tankönyv, illetve kommentár azt tartalmazza, hogy – kiemelve közülük a téma legjellemzőbb összefoglalását – „Színlelt befolyásolás esetén, amennyiben a másik fél azt egyáltalán nem hiszi el valóságosnak, a befolyással üzérkedés álláspontom szerint nem valósul meg”.²⁴ A fenti álláspontot azonban a bírói gyakorlat nem tette magáévá, ezzel egyező tartalommal az elmúlt évtizedekben csupán egy bírói döntés született. A Tolna Megyei Bíróság a 8.B.147/2007/58. számú ítéletében e körben ugyanis arra jutott, hogy „a sértett a vádlott kérését, minthogy azt komolytalanul ítélte, nem teljesítette, problémáját attól függetlenül teljesen önállóan, korrupció nélkül oldotta meg”, illetőleg „a tanú az első pillanattól kezdve nem vette komolyan az I. r. vádlott pénzátadásra vonatkozó instrukcióit”, amelyek alapján nem állapította meg azt, hogy az „ügyfél” a befolyásolási képességet létezőnek hitte volna, így végül a befolyással üzérkedés vádja vonatkozásában felmentő ítélet született.²⁵

A bírói gyakorlat ugyanakkor a fentiekkel teljes mértékben ellentétes, és e téren következetes is. Ennek egyik szemléletes példája a Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.47/2009/18. számú határozata, amelynek indokolása kifejezetten hivatkozik arra, hogy „Az ítéltábla nem osztotta a védelem álláspontját, amely szerint a befolyással üzérkedés törvényi tényállása megvalósulásának feltétele, hogy színlelt befolyás esetén is elhiggyék, az ajánlattevő képes az ígéretét

teljesíteni. [...] Amennyiben pedig az elkövető oldaláról az előny kérésével a bűncselekmény befejezté válik, már ezen kívül eső kérdés annak vizsgálata, hogy az ügyfél milyen tudattartalommal bírt. [...] Ugyanígy nincs jelentősége annak sem az előnyt kérő oldaláról, hogy akitől az előnyt kérte, az mennyiben adott hitelt az ígért befolyásolás lehetőségének, és ennek tudatában miként cselekedett. Az előzőekből következően az »ügyfél« tudattartamának, illetve magatartásának a vádlott büntetőjogi felelőssége szempontjából nincs jelentősége.” A bírói gyakorlat tehát – szemben az eltérő elméleti megközelítéssel – egységes abban (lásd hasonló tartalommal a Pécsi Törvényszék B.34/2013/53. számú határozatát is), hogy a befolyással üzérkedés megvalósulása szempontjából a passzív alanyi tudattartam érdektelen, mert az nem a törvényi tényállás része.²⁶

Személyes álláspontom szerint csak a nyilvánvalóan hihetetlen, egyáltalán nem komolyan vehető ajánlat kizárólag az, amely nem lehet alapja a befolyással üzérkedés megállapításának, melynek esetében helyette csalást kell megállapítani. Hasonló a példa, mint a pénzhamisításnál, amikor is csak a teljesen abszurd másolatok azok, amelyek esetleg csalás megállapításának adhatnak alapot (például gyermek által ceruzával rajzolt pénz), ami pedig bármilyen minimális szinten is, de alkalmas lehet a megtevesztésre, az pénzhamisításnak minősül (függetlenül attól, hogy a hamis pénz átvevője mit gondolt a pénz valóságáról, mivel az nem bír relevanciával, a jogi tárgy sérelme attól teljesen függetlenül megvalósul). Továbbmenve, mivel a befolyással üzérkedés nem eredménybűncselekmény, illetőleg a megvalósulás szempontjából itt sincs jelentősége – a fenti pénzhamisításos példához hasonlóan – az „ügyfél” saját tudattartamának, álláspontom szerint nincs jelentősége annak sem, hogy alkalmas lehet-e az elkövetési módszer az „ügyfélben” a látszat elhitetésére. A jogi tárgy sérelmét ugyanis már önmagában az ajánlat elhangzása is előidézi – és ezáltal a bűncselekmény már befejezté is válik –, függetlenül annak a másik fél általi elhíhetőségétől (hacsak az nem teljesen abszurd, lásd mint a fenti példában). Meglátásom szerint itt a döntő szempont a jogi tárgy sérelme, és mivel az ajánlat elhangzásával a cselekmény nyomban befejezté válik, ilyenkor már az alkalmatlan kísérletről sem lehet szó.

Lehet-e tettes az, aki a hivatalos személlyel nem is áll egyáltalán kapcsolatban?

Mivel a tényleges befolyásolás vagy annak lehetőségének akár csak a megléte nem tényállási elem, tettes lehet ugyanúgy az is, aki a hivatalos személlyel nem is áll kapcsolatban.²⁷ Figyelemmel arra, hogy befolyással üzérkedés esetén a befolyás állítása lehet csupán színlelt is, mint ahogyan a tényállás-

²³ Tóth Mihály: A befolyással üzérkedés a vagyoni elleni bűnözés, a korrupció és a lobbizás határán. In.: Nagy Ferenc: Bűnügyi Mozaik: Tanulmányok Vida Mihály 70. születésnapja tiszteletére. 2006, 202. oldal.

²⁴ Polt Péter: A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény nagykommentárja. Opten Informatikai Kft., Budapest, 2016, 930. oldal.

²⁵ Csontos Zsolt: Színlelt befolyásolási képesség: lényeges, hogy az „ügyfél” létezőnek hiszi? Büntetőjogi Szemle, 2017/2. szám, 60–61. oldal.

²⁶ Csontos Zsolt: Színlelt befolyásolási képesség: lényeges, hogy az „ügyfél” létezőnek hiszi? Büntetőjogi Szemle, 2017/2. szám, 61. oldal.

²⁷ Karsai Krisztina: Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez (online változat).

szerűség megállapításánál még csak az sem bír relevanciával, hogy az „ügyfél” egyáltalán hitelt ad-e a befolyás állításának, minden további nélkül megvalósulhat a bűncselekmény abban az esetben is, ha az elkövető nem áll kapcsolatban az általa hivatkozott személlyel, de ugyanígy akkor is, ha ő azt még csak egyáltalán nem is ismeri.

Szükséges-e az, hogy a befolyásolási képességét állító elkövető a befolyását ténylegesen is érvényesítse, vagy megkísérelje azt érvényesíteni?

A bűncselekmény megvalósulásához nem szükséges az, hogy a befolyásolási képességét állító elkövető a befolyását ténylegesen érvényesítse, vagy legalább megkísérelje azt érvényesíteni.²⁸ Létező befolyás esetén sem feltétele a passzív hivatali befolyással üzérkedés megállapításának az, hogy ezt a meglévő képességét az elkövető sikerrel érvényesítse, avagy megpróbálja azt. Mivel a bűncselekmény befejezett az elkövetési magatartás tanúsításával, teljesen közömbös az, hogy a – létező vagy nem létező – befolyás érvényesítése valóban megtörtént-e, vagy sem.²⁹

Lehetséges-e az önkéntes elállás az előny kérését követően, de még az átadása előtt?

A befolyással üzérkedés elkövetési magatartása az előny kérésével már befejezetté válik, a megvalósuláshoz a kért összeg átvétele, azaz az előny tényleges megszerzése nem szükséges.³⁰ A befejezett bűncselekményt elkövető személy javára pedig az önkéntes elállás lehetőségének – mint büntethetőséget megszüntető oknak – a figyelembevétele fogalmilag kizárt.³¹ Ennek indoka az, hogy befejezett bűncselekménynél az önkéntes elállás lehetősége fel sem merülhet, ugyanis az kizárólag a nem teljes elkövetési magatartású kísérlet esetén biztosít büntetlenséget.

BH 2019.286

A befolyással üzérkedés elkövetési magatartása az előny kérésével befejeződik, s a tényállásszerűséghez, a kért összeg átvétele (az előny tényleges megszerzése) már nem szükséges. A befejezett bűncselekményt elkövető javára pedig az önkéntes elállás – mint büntethetőséget megszüntető ok – figyelembevétele fogalmilag kizárt [2012. évi C. tv. 10. § (4) bek. a) pont, 299. § (1), (2) bek. a) pont].

Megvalósul-e a bűncselekmény, hogy ha valaki a tényleges (tevékenységi köréből adódóan érvényesíthető) befolyását törvényes, legális eszközök igénybevételeivel helyezi kilátásba?

Abban az esetben, ha valaki a tényleges (tevékeny-

segi köréből adódóan érvényesíthető) befolyását törvényes, legális eszközök igénybevételeivel helyezi kilátásba, nem valósul meg a bűncselekmény. Nem büntetendő tehát annak a személynek a cselekménye, aki nem színlelt, hanem ténylegesen érvényesíthető befolyásolásra ellenszolgáltatás fejében vállalkozik, egyúttal pedig a befolyás módja, azaz az ennek következtében kifejtett tevékenysége nem jogellenes.³²

Megvalósul-e a bűncselekmény, hogy ha az elkövető nem a befolyás érvényesítését, hanem csak az ügy állásáról történő érdeklődést ígéri?

A befolyással üzérkedés büntetvény megállapításának releváns tényállási eleme, hogy az elkövető azt a látszatot keltse, hogy hivatalos személy befolyásolásával intézi el a kedvező döntést, és arra hivatkozással kéri vagy fogadja el az előnyt, hogy az ügyet intéző hivatalos személyre olyan ráhatással bír, amelynek a révén az ügy kedvező elintézését biztosítani tudja. Ha azonban az elkövető nem a befolyás érvényesítését, hanem pusztán az ügy állásáról történő érdeklődést ígéri,³³ a befolyással üzérkedés megállapítása nem merülhet fel. Önmagában a hivatalos személy megkeresése, tőle információkérés, érdeklődés, aminek bármely állampolgár számára hozzáférhetőnek kell lennie, nem lehet alkalmas a bűncselekmény megállapítására.³⁴

Megvalósul-e a bűncselekmény, hogy ha az elkövető nem a befolyása kilátásba helyezésére hivatkozik, hanem a befolyás további érvényesítésének megszüntetését helyezi kilátásba?

Abban az esetben, amikor az elkövetők a döntési folyamatokban meghatározó kapcsolatrendszerüket bocsátják áruba, részükről az előny elmaradása esetén a befolyásuk érvényesítésének a kilátásba helyezése elkövetési magatartásként nem lehet tényállásszerű.³⁵ Nem befolyással üzérkedés ugyanis az a magatartás, hogy ha valaki annak fejében követel a maga vagy más számára anyagi előnyt, hogy a lehetséges befolyását nem fogja érvényesíteni.³⁶ A befolyással üzérkedés csak „befolyásra való hivatkozással” valósítható meg, de úgy nem, hogy ha valaki arra hivatkozik, hogy az előny fejében a befolyása érvényesítésétől eltekint.³⁷

Elfogadásnak minősül-e a befolyással üzérkedés leleplezése érdekében történő átvétel?

Nem minősül elfogadásnak a jogtalan előnynek a

³² TÓTH Mihály: A befolyással üzérkedés a vagyon elleni bűnözés, a korrupció és a lobbizás határán. In.: Nagy Ferenc: Bűnügyi Mozaik: Tanulmányok Vida Mihály 70. születésnapja tiszteletére. 2006, 197. oldal.

³³ Kúria Bfv.2723/2000/4.

³⁴ BALLÁNÉ SZENTPÁLI Edit: A csalás és a vesztegetés jellegű bűncselekmények elhatárolása. Büntetőjogi Szemle, 2017/1., 6. és 9. oldal.

³⁵ Tocsik-ügy, amikor – az ügynek a vádirata szerint – az elkövetők arra hivatkozással kérték jogtalan előnyt, hogy az adott politikai pártokra gyakorolt személyes befolyásuk nélkül az érintett megbízatását nem tarthatja meg.

³⁶ Legfelsőbb Bíróság Bf.III.1966/1999.

³⁷ TÓTH Mihály: A befolyással üzérkedés a vagyon elleni bűnözés, a korrupció és a lobbizás határán. In.: Nagy Ferenc: Bűnügyi Mozaik: Tanulmányok Vida Mihály 70. születésnapja tiszteletére. 2006, 202. oldal.

²⁸ KARSAI Krisztina: Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez (online változat).

²⁹ HOLLÁN Miklós: A befolyás vásárlásának büntetendőségéről. www.jesz.ajk.elte.hu.

³⁰ BH 2019.286.

³¹ KÓNYA István: Magyar Büntetőjog I–III. Kommentár a gyakorlat számára (online változat).

befolyással üzérkedés leleplezése érdekében történő átvétele.³⁸

Hogyan minősül a befolyással üzérkedő cselekménye, hogy ha a kapott előnyből végül ad a hivatalos személynek?

Amennyiben a befolyással üzérkedő az általa kapott előnyből a hivatalos személynek ad, akkor a befolyással üzérkedéssel – anyagi – halmazatban elköveti az aktív hivatali vesztegetést is.³⁹ A passzív befolyással üzérkedő tehát aktív vesztegetésért is felelős abban az esetben, ha a befolyás érvényesítése fejében kért előnynek egy részét a hivatalos személynek el is juttatja.⁴⁰ A halmazat attól függetlenül megállapítható, hogy az aktív vesztegetésre az eredeti megbízó akaratának megfelelően, vagy pedig saját elhatározásból került sor.⁴¹

BH 1989.176

A befolyással üzérkedést elkövető cselekménye a vesztegetést is megvalósítja, ha az általa kért vagy elfogadott anyagi előnyből az ügy intézőjét is részesíti [Btk 256. § (3) bek., 254. § (1) bek., 12. § (1) bek.].

Megvalósul-e a bűncselekmény az elkövetők közötti erre vonatkozó előzetes megállapodás esetén, amíg az előny kérésére nem kerül sor?

Az előny harmadik személy általi kérését megelőzően az elkövetők közötti erre vonatkozó megállapodással csak a bűncselekmény előkészülete valósul meg, ami nem büntetendő.⁴²

³⁸ KARSAI Krisztina: Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez (online változat).

³⁹ KARSAI Krisztina: Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez (online változat).

⁴⁰ BH 1989.176.

⁴¹ HOLLÁN Miklós: A befolyás vásárlásának büntetendőségéről. www.jesz.ajk.elte.hu.

⁴² KARSAI Krisztina: Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez (online változat).

Megvalósul-e a bűncselekmény a – jogtalan előnyt kérő – harmadik személy által kért, de még meg nem ígért vagy át nem adott jogtalan előny kérőjével való egyetértés esetén?

A harmadik személy által kért, de még meg nem ígért vagy át nem adott jogtalan előny kérőjével való egyetértés is tényállásszerű magatartás.⁴³

Lehet-e a bűncselekmény tettese az adott ügyben eljáró hivatalos személy?

A bűncselekmény tettese lényegében bárki lehet, egyedüli kivétellek az adott ügyben eljáró hivatalos személyt, ő ugyanis az ilyen esetekben a passzív hivatali vesztegetést követi el.⁴⁴ Hogy ha a döntésnek akár csak az előkészítése is a jogtalan előnyt kérő személy munkakörébe tartozik, azaz a munkaköréből származó befolyás érvényesítéséért kért jogtalan előnyt,⁴⁵ ez a cselekmény ebben az esetben nem befolyással üzérkedésnek, hanem vesztegetésnek minősül.⁴⁶

Miként minősül a cselekmény, amennyiben a – jogtalan előnyt kérő – harmadik személy az ügyben eljáró azon hivatalos személy, akivel egyetértésben jár el az elkövető?

A harmadik személy bárki lehet, kivéve az ügyben eljáró azon hivatalos személy, akivel egyetértésben jár el az elkövető, mert akkor az ő cselekménye nem a befolyással üzérkedés tettesi alakzataként, hanem a passzív hivatali vesztegetés bűnszegédi alakzataként minősül.⁴⁷

Budapesten, 2021. szeptember 8. napján

⁴³ KARSAI Krisztina: Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez (online változat).

⁴⁴ KARSAI Krisztina: Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez (online változat).

⁴⁵ BJD 9772.

⁴⁶ KÖNYA István: Magyar Büntetőjog I–III. Kommentár a gyakorlat számára (online változat).

⁴⁷ KARSAI Krisztina: Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez (online változat).